

PAPER DETAILS

TITLE: 1955 Yilinda Kibris Meselesinde Türk Hükümeti ve Türk Kamu Oyu

AUTHORS: Fahir H ARMAOGLU

PAGES: 0-0

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/37616>

1955 YILINDA KIBRIS MESELESİ TÜRK HÜKÜMETİ VE TÜRK KAMU

Doç. Dr. Fa

Kıbrıs d
arkadaşın
Aziz Rul

1. Konunun Mahiyeti :

Kıbrıs meselesi, 1954 yılının sonundan 1959 Ma
Yunan hükümetleri arasında resmî bir anlaşmazlık
tin münasebetlerini zehirleyen bir konu halinde de
camiâsının da en önemli bir meselesi halinde dört b
dünyanın bakışlarını üzerinde tutmuştur. 1954 yılın
seleyi Birleşmiş Milletler önüne getirmesile, mesele
etmiş ve meselenin devamınca Türk hükümeti ve k
şı çeşitli ve enteresan safhalar geçirmiştir. Bu safha
1955 yılındakidir. Zira, Türkiyenin meseleye resmen
değilse İngiltere ve Yunanistan tarafından resmen
sı bu yılda olmuştur. İkincisi, bu olay, Türk hükü
olan davranışında çok önemli bir değişiklik meydana
cüsü, 1955 yılı, Kıbrıs meselesinin resmî bakımından
tir. Dördüncüsü 1955 yılında Türk dış politikası da

lık konusu yaratmamak endişesi içindedir. Fakat Yunanistanda Kıbrıs konusunda yazılanları ve gösterilen takip ile, zaman zaman tepkilerini göstermekten devrede Türk hükümetlerinin davranışı ile Türk nüfusları arasında açık ve belirli bir farklılık vardır.

Meselenin asıl hararetlenmeye başlaması 1945 Yunanistan tarafından tahrik edilmektedir. Bu bahşları ilgi çekicidir. Zira bu sıralardadır ki, Yunan Harbinin sona ermesile ve komünistlerin tahriki i sona ermiştir. 1947 Martında Birleşik Amerika Yunanistana 400 milyon dolarlık bir askerî yardım Doktrini ilân edilmiştir. Yine aynı yıl, Avrupa ekonomik kalkınmalarını sağlayacak olan Marshall başlamıştır. Nihayet, 1945 Temmuzundanberi İngiltere, Yunan İşçi Partisi, 1947 de Hindistanı, 1948 de de müsait siyasî şartların doğması ile ki, Kıbrıs iltihak ve Yunanlıların da Kıbrısı ilhak faaliyetleri Bununla beraber, Yunan hükümetinin resmî davıdır. Bunun sebebi, Türkiye ile Yunanistanı susunda müşterek faaliyet sarfetmeleridir.

Mamafih, Türk basını meseleye karşı ilgi ve kesmemiştir. Türk basını bu meselenin taşıdığı anı zamandan sezmiş gibidir. 1 Eylül 1949 tarihli Ekinin bir yazısında şöyle deniyordu.: «Her halde u Kıbrıs işinin belkide milletlerarası bir mesele olm Bu meselede Türkiyenin vaziyeti uzaktan seyin

1) Yunanistanın Kıbrıs meselesini ortaya atması lüğünü sarsacağı için, ağır bir hatadır. Halbuki Balkanların komünist tehlikesine karşı güvenliği bakımındadır.

2) Kıbrıs meselesinde , Kıbrıs rumları kadar Kıbrıs Türkleri de rol oynamaktadır ki, Türkiyeyi korkutan da asıl bu durumdur.

3) Kıbrıs adası Türkiyenin güvenliği bakımındadır. Türkiye, komünistlerin oyununa gelen zayıf bir devlet olarak terkedemez. Türkiyenin güvenliği bakımından ada da kalmalı; ya da, İngiltere çekilecekse eski sahibi İngiltere'dir.

4) Kıbrıs Yunanistana geçtiği takdirde, bütün Yunanistan tarafından çember içine alınacaktır ki, Türkiye bunu kabul edemez.

5) Batı Trakya ve Oniki Adadaki Türklere ya da diğer bölgelerde danda iken, Türkiye Kıbrıstaki 80 - 100 bin ırkdaşın hayatını ve fi ve yıkıcı idaresi altına bırakamaz.

Yine 1949 - 1954 devresinde Türk kamu oyununu ve Türk milletini göstermek için şunu da söyleyelim ki, bu devrele ilgili bir takım dernekler de kurulmuştur. Şöyle ki, Kıbrıs Türk Kültür Derneği, 1951 de Ankarada Kurulmuştur. İstanbulda Kıbrıs Türktür Cemiyeti gibi.

Türk Gençliği de meseleye karşı ilgisiz kalmamalıdır. Her hafta tertip edilen mitinglerde gençlik, his ve ilgisizlik göstermemelidir.

16 Temmuz 1952 de yayınladığı bir beyanname sebepleriyle, Türkiye'ye ait olması tezini savunmuş. Yunan muhalefet partilerinin Kıbrısın ilhakını «etmeleri ve Yunanistanın da Kıbrıs meselesini Bimeye karar vermesi, Türk gençliği üzerinde deridir. Türkiye Kıbrıs Komitesi 16 Ağustos 1954 de, Türk hükümetinin Kıbrıs meselesine müdahale Türkiye Millî Talebe Federasyonu da 28 Ağustos en büyük toplantılarından birini tertip etti (5). yasî partiler, işçi sendikaları ve Kadınlar Birliği dir. Toplantıdan önce İstanbulda bulunan Başvı Kıbrıs Komitesi üyelerini kabul etmiş ve «Kıbrıs yacaktır» demiştir. Toplantıya C. H. P. Genel B Genel Sekreter Kasım Gülek de birer mesaj gönd

Türkiye Millî Talebe Federasyonundan bir de aynı mahiyette bir toplantı tertiplemiştir.

Milletvekilleri tarafından da Kıbrıs meselesi
Büyük Millet Meclisinde ortaya atılmıştır.

Türk kamu oyunun bu heyecanlı ilgisine rağmen hükümetlerinin davranışı pasif ve zayıf olmuştur. ni, Türk hükümetlerinin, İngilterenin Kıbristan çedikleri kanaat teşkil etmektedir. 17 Aralık 19 Necmeddin Sadak, İstanbulda gazetecilere verdiği terenin Kıbrısı başka bir devlete vermek istediği ti yoktur» diyordu (6). Hariciye Vekili Sadak, T.

Meclisteki bir demecinde, «Şarkî Akdeniz statüsünde I dülât bahis mevzuu olduğunu veya olacağını zannettir (10). Fakat Hariciye Vekili Fuat Köprülü'nün 20 Mart 1953'te yaptığı bir demeç, Türk hükümetlerinin o vakte kadar o değişiklik meydana geldiği sanısını uyandırmaktadır. Köprülü, «Kıbrıs bizi çok yakından ilgilendirmektedir. Bu değişiklik bahis konusu olursa, bunun, bizsiz ve hakaretilerde yapılmasına imkân bırakmayız» demiştir (11).

Fakat bu değişikliğin arkası gelmedi. Çünkü Türkiye'de Nato'ya katılınca, aktif bir dış politika takibine başlanılan, Balkanlarda ve Ortadoğuda yeni savunma sistemleri kurulması idi. 28 Şubat 1953'te, Türkiye, Yunanistan ve Yugoslavya arasında imzalanan İşbirliği Antlaşması ve 9 Ağustos 1954'te de imzalandı. Bu atmosfer içindedir ki, 9 Eylül 1953 ve 9 Eylül 1954'te Kıbrıs mitingleri tertip edilmek istendiği zaman bu iş saade edilmedi. Hükümet, Balkan işbirliğinin hava ve deniz Kıbrıs meselesini de tahrik etmekten kaçınır görünüyordu.

Türk Hükümetinin bu çekingen durumuna ve Balkanlar'da ci plânda tutmasına rağmen, Yunanistan ilk defa 9 Ağustos 1954'te Birleşmiş Milletlere götürdü. Siyasî Komiteler 1954 tarihli toplantısında Türk Başdelegesi Selim Sırrı Tarık konuşmada (12), Yunan iddialarına tarihî, coğrafî, stratejik ve hukukî bakımlardan cevap verdi. Türkiyenin bu sıradaki tüzünün değiştirilmesine aleyhtardır ve İngilterede de aynıdır. Siyasî Komisyonun 24 Eylül tarihli toplantısında da, «Bizim fikrimizce, Kıbrıs adasının idaresi doğrudan doğruya

artık Kıbrıs meselesini kapanmış telâkki ediyordu. Hâlesini asıl bundan sonra, 1955 yılından itibaren alevlenen *Forum Dergisi*, Birleşmiş Milletler kararını ele alan Kıbrıs mesele kapanmamıştır, bitmemiştir. Bu birinci maçı. Bunlar olacaktır. Nihai zafer veya hezimet bunlar tâyin edilecektir. Gerçekten Yunan Hariciye Vekili Stefanos Stavropoulos da verdiği bir demeçte, «Yunan hükümeti, Kıbrıs halkı gelinceye kadar bugünkü politikasına ciddiyetle devam edecektir» dedi.

Türkiye ve Yunanistan, Kıbrıs meselesinin en kritik noktası olan 1955 yılına bu atmosferle girdiler.

3. 1955 Temmuzuna Kadar Olan Safha :

Türkiyenin 1954 yılı sonunda bu derece yumuşak bir duruma sebebiye bağliyabiliriz : Birincisi, Balkan İttifakı imzalanmış ve onay olmuş ve daha mürekkebi bile kurumamıştı. Bu o anda Birleşmiş Milletlerin meseleyi halletmek amacıyla vermiş olduğu kararı, Türkiye de bu karara karşı tepkisiz kalmıyacak bir ciddî bir anlaşmazlık haline getirebilir ve bu ise, yeni imzalanmış ittifakı o anda parçalıyabilirdi. İkincisi, Balkan İttifakı başta Türk Hükümeti, ikinci bir başarı teşebbüsüne girişmiş ve bir ittifak sistemi kurmak için faaliyete geçmişti. Bu faaliyetleri Ortadoğunun bir çıbanı olarak devam eden Süveyş kanalı halledilmesi üzerine, 1954 Ekiminde başlamıştı. Bu konuda Türkiye anlaşmış ve başta Mısır olmak üzere diğer Ortadoğu ülkelerinde de teşebbüse geçildi. Birleşmiş Milletlerin 15

Mısır ve Suriyenin muhalefetini tesirsiz bırakmak için üyelerin katılması ile Paktı genişletmek istedi. Gerçekleşen devlet İngiltere oldu. Fakat bu bir şey ifade etmedi. İngilterenin katılması Mısır - Suriye blokunun eline yeni bir güç kattı. İngilterenin, dokuz yıl süren İngiliz - Mısır Süveyş anlaşması ile mu bir tarafa bırakılsa bile, bu devlet, Ortadoğu halkları arasında mürgeciliğin canlı sembolü idi.

Bağdat Paktına ikinci olarak Pakistan katıldı. Türkiye 13 - 28 Şubat 1955 tarihleri arasında Pakistanı ziyaret etti. Bundan, 1 Nisan 1955 de, Türkiye ve Irak Pakistanı paktına vet ettiler. Bununla beraber, Pakistan ancak 23 Eylül 1955 tarihinde İran için de durum aynı oldu. Bu devlet de ancak 8 Eylül 1955 tarihinde katıldı.

Fakat asıl bahis konusu olan Arap devletlerinin katılımı sa Lübnan ve Ürdün üzerinde duruluyordu. Lübnan Cumhurbaşkanı Chemoun, 1 - 10 Nisan 1955 tarihleri arasında Türkiye'yi ziyaret etti. Bu ziyaret hiçbir sonuç vermedi. Ürdün nezdinde yapılmış ziyaret de aynı durumda idi. Mısır ile Suriyenin muhalefeti ise gittikçe artıyordu. Bu iki devlet Bağdat Paktı aleyhindeki kampanyalarını hız vermişlerdi. 1955 baharında, Türkiye - Suriye ilişkileri bozulmuştu. Bu suretle Bağdat Paktı, Ortadoğu'da birleştirici bir rol oynamak isterken, aksine çatırmaya başlamıştı. Bir tarafta Bağdat Paktı devletleri grubu, öte tarafta Suriye - Suudi Arabistan grubu ve bu iki grup arasında da bulunan ve tabiatile güç durumda bulunan Ürdün ve Lübnan'ın kabahatini sadece Türkiye'ye yükliyecek değiliz. Mısır ve Suriye'nin katılması ile Paktın gücü artmıştı. Fakat bu bir şey ifade etmedi. İngilterenin katılması Mısır - Suriye blokunun eline yeni bir güç kattı. İngilterenin, dokuz yıl süren İngiliz - Mısır Süveyş anlaşması ile mu bir tarafa bırakılsa bile, bu devlet, Ortadoğu halkları arasında mürgeciliğin canlı sembolü idi.

betlerini düzeltme arzusu karşısında, Yugoslavya karşı durumunu değiştirmeye başlıyordu. Bu dâderes'in ziyareti sırasında verilen karşılıklı nutuk etmek mümkündür. Yugoslavya Federal İcra Edward Kardelj, 6 Mayıs Türkiye Başvekili söylediği nutukta şöyle diyordu.: «Balkan İttifakının fazla karanlık görüldüğü bir zamanda tedanberi dünyada birçok şeyler değişmiş, dâhleri bugün daha ziyade hakikat sahasına girmiştir. İttifakının herhangi bir şekilde değerini kaybetmiştir» (15). Kardelj, bu nutkunda, Sovyetlerin o dasını yaptıkları «barış içinde birarada yaşama» görünüyorsa ve şunları söylüyordu : «Hiçbir gayretin azalmasını, sulh içinde müşterek yaşamayı temayülünü kuvvetlendirdiği takdirde, fuzulî ve dır» (16).

Başvekil Menderes'in bu nutka verdiği cevap görüşün ifadesi idi ve Başvekil şöyle diyordu : «umumi vaziyetindeki gerginliklerin biraz gevşemesi olan nikbin iddialar, ciddi sebeplere istinat etmekte tap etmektedir... Bu bakımdan Balkan Paktımız niyetin tesisi, hem de emniyetimizin sıkı sıkıya bniş bölgenin selâmeti için çok hayırlı bir eser ediyoruz» (17).

Sovyet liderlerinin Belgrad ziyaretlerinin a

dilmekte olan gayretler için zararlı olmasına Yugoslavlar meydan vermiyeceklerine kaniiz» (18).

Böylece, bir taraftan Türkiyenin Ortadoğudaki m...
 lurken, öte yandan, kuruluşundan bir yıl bile geçme...
 ciddi sarsıntılar geçirmekte ve çözülme işaretleri...
 Ağustos 1955 Londra konferansından sonra, Kıbrıs...
 Türk - Yunan münasebetlerinin tam bir çıkmaza girm...
 kı yazılı bir vesika olmaktan ileri gidemiyecektir.

Türkiyenin dış münasebetleri böyle problemlerle...
 Kıbrıs meselesi Türk dış politikasında belirli bir yer...
 yor. 1955 in ilk altı ayı içinde Kıbrıs hakkındaki tek...
 Hariciye Vekili Fuat Köprülü'nün, Büyük Millet M...
 zakereleri sırasında 27 Şubat 1955 günü söylemiş ol...
 Vekili şöyle diyordu : «Bu sene yeni bir mevzu olan...
 lere Kıbrıs işinin getirildiğini biliyorsunuz. Memleke...
 alâkadar eden bu dâvada, dostluk ve ittifaklarımızın...
 için azami itidal göstermekle beraber, bu işteki yakın...
 olarak tebarüz ettirdik» (19).

1955 yılının ilk aylarında Türk Hükümetinin Or...
 leri, Türk basınının dikkatinin de esas itibarile bu fa...
 sonucunu vermiştir. Bununla beraber, Türk basını I...
 de kaybetmiş değildir. Yunanistan, 1954 Aralık ayın...
 lerde bir başarı elde edemeyince, dünyanın dikkatini...
 ve bu suretle meseleyi alevlendirmek için Kıbrısta t...
 meye başladı. O kadar ki, tethiş hareketleri arada s...
 rine de yöneliyordu. Mamafih, bazı gazete ve derg...
 daha önceden tahmin etmiş bulunuyorlardı. Meselâ

Yunanistanın, tethişçiliği tahrik etmek suretiyle Yunanistan'a başvurması, Türk basınının Yunanistana karşı leşmesi sonucunu vermiştir. İyi bir komşu ve sağ Yunanistan, Türk basını tarafından arzu edilen bir Yunanistanın aksi yöndeki hareketi ve davranışları da aynı yola sevketmeye başlamıştır. Atina hükümeti tarafından resmî organının İngiltereyi tehdit eden yazı gazetesini, «Bu kadar açık tehditler savuran dost ve tarihte görülmemiş şey değildir» diyordu (22). Ve Yunanistan iyi bir komşu, müşterek gayelere bağlanabilir bir yoldaş mevkiinde bulunsaydı, bu bölge vazifesi ne kadar kolaylaşacak, bizimle Yunanistan'ın birlikteliği bir işbirliği devri açılacaktı» demektedir (23). Atina gazetesi ise şöyle diyordu : «Yunan davranışının Sovyetler Birliği'ni bırakarak söylemek zorundayız. Dosluktan başlıyoruz» (24).

Yunanistanın Türk dostluğuna önem vermesi, şiddetli bir şekilde tahrik etmeye başlaması karşısında Yunanistana karşı cephe almaya başlamakla beraber bir hücumda da geçti. Türk basını şimdi Batı Trakya meselesini kurcalamaya başlıyordu (25). Bu mesele sebebi şuydu : Yunan hükümetinin demeçlerinde, Kibrista self-determination uygulandığında haklarının korunacağına dair garantiler veriliyordu. Türk basını ister istemez Batı Trakya ve Oniki Adaya yaptıkları muameleleri hatırlıyor ve Yunanistan'a

değişiklik yoktur. 1955 ilkbaharında Türk - Yugoslav zayıfladığı ve Türkiyenin Ortadoğu devletleri ile müzakerelerde bulunduğu bir sırada, Yunanistanla olsun münasebetleri ve fak havasını bozmamaya çalışan Türk hükümetinin bu kamu oyunun davranışı arasında büyük bir farklılık var. Haziran ayı sonunda İngilterenin Kıbrıs meselesi için bir konferans tertiplemeye karar vermesi ve bunun Türkiye üzerindeki tesirleri, bu farklılığı ortadan kaldırıp, Türk hükümeti ve Yunanistanın tutumlarında bir paralellik ve bir uygunluk meydana

4. *Londra Konferansının Arifesi :*

Yunanistanın, adada tethişçiliği devamlı olarak talebiyle İngiltere üzerinde bir baskı yaratma taktiği nihayet görünüyor. Adada iç huzursuzluğun günden güne artması meseleye bir hal çaresi bulmaya karar veren İngiliz hükümeti Haziran 1955 de Avam Kamarasında, Türkiye ile Yunanistan arasında Londrada bir konferans toplamaya karar verdiğini açıkladı. Konferansın gayesinin, «Kıbrıs da dahil olmak üzere Doğu Akdeniz'deki ve askerî meselelerin müzakeresi» olarak ilân edilmesi. Gayenin bu şekilde ilânı ile, sadece bir adanın statüsü bahsi memesi bahis konusu olmadığı, fakat ondan çok daha şurası Doğu Akdeniz'in siyasî ve askerî durumunun bahis konusu edilmek isteniyordu.

Diğer bir ilgi çekici nokta da, bu konferansa Türkiye'nin davet edilmesi idi. Bu suretle Türkiye, İngiltere tarafından, Yunanistanın yanında men taraf olarak kabul edilmiş oluyordu. Halbuki bu taktik Yunanistanın iddiası, Kıbrıs'ın Yunanistanla birleşmesi için Türkiye'nin Kıbrıs'ta

karşısında artık Türk hükümeti de kesin bir karar almış ve yürütmek ve Türkiye için zararlı olabilecek bir hal çözümlerini önlemek zorunda bulunuyordu.

2) Türk Hükümetinin de Londraya davet edilmesi Türk hükümetinde ve gerekse Yunan kamu oyunda bir sinsi politikayı Türkiye'nin daveti Yunanistan'da bir şok tesiri yaptı. Dolayısıyla, Türk hükümetinin artık yumuşak bir tavır takınması hem de lüzumsuzdu.

3) Londra Konferansı haberi Türk kamu oyunda büyük bir heyecan uyandırdı. Türk kamu oyu gördü ki, mesele için bir çözüm yakındır ve Türkiye'nin zararına olacak bir formülün geliştirilmesi için artık sesini adamakıllı yükseltmek zamanı gelmiştir. Dolayısıyla, Türk hükümetinin, Türk kamu oyundan yalvarıp gormemezlikten gelmesi imkânsızdı. Nitekim, konferansın ertesi günü, *Cumhuriyet* gazetesi, «Türkiye, Kıbrıs ve diğer istediklerini artık bir müdahil sıfatıyla resmî durumuna girmiştir» diye yazıyordu (26).

Türk Hükümetinin davranışındaki sertleşmenin en önemli göstergesi Başvekil Adnan Menderes'in 24 Ağustos'ta İstanbul'da yaptığı konuşmasıdır. Mamafih 24 Ağustos'a gelinceye kadar Türk kamuoyunun heyecanı ve ilgisi de günden güne şiddetlenmiştir. Binaenaleyh, bu konuya temas edelim.

Londra konferansı haberi ile birlikte Türk basınında çıkan haberler İngiltere'nin adaya muhtariyet vermeye niyetli olduğunu

raber, adanın ya İngilterenin elinde kalmasını veya müşterek hâkimiyeti altına sokulmasını tavsiye ediyor. Kabil, Kıbrıs dâvası üzerinde daima en fazla hassaslanan *Hürriyet* gazetesi (30) ile *Tercüman* gazetesi (31)nin elinde kalması, eğer İngiltere çekilecek olursa yeye iadesi tezini savunmuşlardır.

Bu sırada Kıbrıs meselesinde en enteresan hal ta ortaya atmıştır. Bu dergi ilk defa olarak «taksim» fo yordu. İmzasız olarak yayınlanan bir makalede (32) adanın bir bütün olarak Yunanistana veya Türkiye kânsızlığını belirttikten ve üçlü müşterek idare şeklin çaresi olamayacağını söyledikten sonra, adanın İngiltere sinin Türkiyenin güvenliği için iyi olacağını, lâkin bu tikçe İngilterenin adada kalamayacağına işaret ediyor sinin de, adanın Türkiye ile Yunanistan arasında «ta cığını bildiriyordu. Mamafih, makalede, taksim'den lüklere de işaret ediliyor; fakat bu güçlüklerin en az dıkları da belirtiliyordu.

Londra konferansı yaklaştıkça Kıbrıs taki rum tet güne hızını arttırmaktaydı. Şimdi tethiş hareketleri K hedef tutmaya başlamış ve Temmuz ortalarında öldü yısı 14 e yükselmmişti. Türkiyede kesin ve yerleşmiş k ğin Kıbrıs başpiskoposu Makarios tarafından tahrik v idi. Halbuki Makarios, dinî hiyerarşi bakımından İsta rum patriği Athenegoras'a bağlı idi. Athenegoras'ın te sisinde sızması *Hürriyet* gazetesinin patriğe karşı

disinin ve gerekse hükümetin Patrikhaneye karşı niyetler besledikleri hakkında teminat verdiğini

Ağustos ortalarında Türk kamu oyu yeni bir

Ağustos ayı ortalarında Yunanlıların bir be Türkiye sınırları içinde bulunan Doğu Trakya, İrinde hak iddia etmeleri Türkiyede yeni bir infia Üniversitesi Talebe Birliği, 17 Ağustosta yayınl Yunanlılara hitaben, «Türkler yeni bir 30 Ağustos hazırdır..... Bir gün Akropolde Türk bayrağı görn sesinizi kesiniz» diyordu (35). Kıbrıs Türktür C da, 18 Ağustosta verdiği bir demeçte, Yunan beya olarak vasıflandırıyordu (36).

İşte tam bugünlerdedir ki, Kıbrıstan Türk ba haber Türk kamu oyunda bir galeyana sebep oldu rumların 28 Ağustos günü bir "Türk Katliâmı,, y du. Gerçekten, Kıbrıs Türk gençlerinden bir gr çeşme'de istirahatte bulunan Reisicumhur Celâl 28 Ağustos günü Kıbrısta yapılacak katliâm haberi bildiriyorlar ve Reisicumhur da, şu teminatı veriy size teminat veriyorum. Rumlar oradaki ırkdaşlar yapamıyacaklardır ve yapmalarına da imkân yol için çok mühim ve sevindirici kararlar almak arife

Katliâm haberinin Kıbrısta, tam Londra konfe miş olması bilhassa üzerinde durulacak bir noktad karşı Türk kamu oyunun tepkisi çok şiddetli olmu

İstanbul'da 28 Ağustos 1914

ne verdiği bir demecde, » Kıbrıslı ırkdaşlarımız yalnız
tüm Türkler kendileriyle pek yakından ilgilidir... 28 Ağust
ilân edenlere, 33 sene evvelki 30 Ağustosunu hatırlatırız»
had Baban da şöyle yazıyordu : «Türkiye bütün temk
hammülüne rağmen, artık vaziyet almak mevkiinded
megalo idea politikasına sarılmış bir komşu ile aynı çuv
halde kendi emniyet tedbirlerini düşünmeye mecburdur

Tercüman başyazarının alınmasını istediği vaziyet gün, Başvekil Adnan Menderes tarafından kesin ve bel tyaa çıkarıldı. Başvekil, 24 Ağustos 1955 günü İstanbul kara ve İzmirde yayınlanan gazetelerin sahip ve başya toplantıda gayet sert bir nutuk verdi ki, bu nutuk, yed Kıbrıs meselesine karşı Türk kamu oyunun gittikçe ar bil, Türk hükümetlerinin takınmış olduğu yumuşak du noktası olduğu gibi, ani bir sertleşmenin de ifadesi o ki, Kıbrıs meselesinin başlangıcındanberi Türk kamu kümetinin davranışları arasındaki gerçek intibak ilk d essüs etmiştir. Bu nutka karşı Türk kamu oyunun göste vib bunu açık olarak ortaya koymaktadır.

Başvekil, nutkunun başında (42), Türk hükümetine verdiği bir notada, Kıbrıs Türklerinin maruz keden endişe duyduğunu belirttiğini söylemiş ve aynı hükümetinin endişesini şu şekilde belirtmiştir: «Kıbrıs Türklerinin takındıkları tavır ve vaziyetle söylenen sözler, şüphelere sevk etmiş bulunuyor. Bu endişelerin bir kısmı makla beraber, bugünden yarına vahim hâdiselerin c

(43). Bu sözlerden çıkan sonuç şudur ki, başvekilin kümetinin takınmış olduğu sert tavır, Londra konferansına kadar, Kıbrıs Türklerinin 28 Ağustosta katliâm edilecekleri Türk hükümetinde uyandırdığı endişe ile de yakındır.

Şimdiye kadar Türk hükümetinin takınmış olduğu da Başvekil şu sebeple izah etmekte idi : «Kıbrıs meselesi, dünya kadar söz söylendi. Birçok gürültü yapıldı. Mes'ul hükümet reisi olarak benim söylediklerim birkaç şeyi söylemiştim. Bu meselede bu dereceye kadar soğukkanlılığımızı göstermiş bulunuyoruz. Bugün de yine Kıbrıs üzerinde Yunan dostluğuna ve ittifakına aynı kıymet ve ehemmiyet devam ettiğimizi önceden söylemeliyim» (44).

Nutkunda, meselenin hukukî teferruatına girişmeden önce konudaki Türk tezinin ertesi gün Londraya hareket eden heyeti tarafından uzun boylu teşrih ve ifade edileceği tahmin edilmiştir. Yunanlıların nüfus çoğunluğu esasına dayanan iddiaları söylemiştir : «Ben yalnız şu kadarını söyliyeyim ki, her bölgenin kaderinin tâyin edilmesi parçalarıyla değil, da hele böylesine parçalı olarak tatbik yeri bulmuş bir terzinin önündeki kumaş parçası gibi neresinden istenirse meta değildir. O, esas itibarile etnik hakikatlere dayanan coğrafî, siyasi, iktisadî ve askerî bir bütün teşkil etmesi lâzîm. Lü âmillerin tesiri altında, tarihî hâdiselerin gösterdiği gibi çizilen bir coğrafya parçasıdır» (45). Burada bir kaçmamaktadır. Kıbrıs, bir terzinin önündeki kumaş parçası değil, bir milveceğine göre ayrı bir bölge, bir millet, bir ulustur.

ve onun emniyetinin esas noktalarından biridir» (46). İ na göre, Türk tezi şuydu : «Bu itibarla, onun (yani a durumunda bir tebeddül bahis mevzuu olursa, bunun te ğil, çok daha mühim ve esaslı olan diğer hakikatlere ve halledilmesi ve Türkiyeye râci olması lâzımgelir. Londra yetimiz, statükonun muhafazasını asgarî şart olarak mî Statükonun muhafazası, her türlü ihtilâtları menedecek Görülüyor ki, Türk hükümetinin meseledeki tutum şekli ğişiklik geçirmekle beraber, görüş ve tez bakımından bahis konusu değildir. Daha önceki yıllarda olduğu gibi bu defa da statükonun muhafazasını, yani adanın İngilt aksi halde adanın eski sahibi Türkiyeye verilmesini sav sebep olarak da, Türkiyenin güvenlik meselesini ileri sü oluyor ki, Türk kamu oyunun daha öncedenberi üzerine korku ve endişe şimdi Türk hükümeti tarafından da pay

Başvekil Menderes, nutkunun sonunda, Yunanistana da bulunuyordu : «Biz, hâdiselerin evvelâ vasıflarına kıymet verdiğimiz Yunan milleti için şeametli olabilecek külmesini önleyebilmek için, şimdiye kadar olduğu gib de elimizden gelen gayreti sarfetmekte devam edeceğiz»

Başvekilin bu sert nutku Türk kamu oyu tarafından le karşılanmıştır. C. H. P. Lideri İsmet İnönü 25 Ağu verdiği bir demeçte, «Kıbrıs dâvası üzerinde hükümeti ciddi bir vaziyet göstermektedir. Kıbrıstaki kardeşlerimiz de umumi bir tecavüz tehlikesi karşısında bulunduğun sedilmiştir.... Kıbrıstaki kardeşlerimizin can ve mallarını mak için hükümetin alacağı bütün tedbirlerde beraber

defa bu mevzuda çok cesur konuştu. Çok memnun oldu. Çok isterdik ki, iç politika düşünceleri bu azımsanmış olmasın» (51). Kıbrıs Türktür Cemiyeti ile Türkiye Derasyonu genel başkanları da, 25 Ağustosta verdikleri vekilin nutkundan duydukları büyük memnuniyeti be-

Türk basını da hükümetin bu yeni tutumunu hatırlatır. *Yeni İstanbul* gazetesi, «Türk milleti Adnan Menderes'i, Yunanlıların düşünemedikleri ölçüde benimsemek için daha açık konuşmak için, Yunan hükümetinin fırsat ve zorla beklemektedir» diye yazıyordu (53). *Hürriyet* Gazetesi Adnan Menderes'in.... söylediği sözler, vaziyetin netliğini, Türkiye'nin endişe, ızdırap ve kararını cihan efkârı ve samimi bir hasbıhal olduğu kadar, İngiltere ve Yunan yet ve vazifelerini hatırlatmak isteyen ve tam zamanında cesur, hususile dürüst bir teşebbüstür» diyordu (54). *Yeni İstanbul* gazetesi ise, «İktidar, muhalefet, efkârı umumiye, yekpare Atina'nın yayılma arzuları karşısında dikilivermiştir» diyor. *Ulus* gazetesinin dış politika yazarı ise, şöyle yazıyor: «Muhalefet partileri tarafından desteklendiği gibi, Türk halkını da ifade etmektedir. Bu sebeple, Başbakanın bu samimi yankı uyandırmış ve denebilir ki, resmî makamında şimdiye kadar ihtiyar ettikleri sükûttan doğan ve büyük rahatlık duygusu uyandırmıştır» (56).

Ayrıca şunu da belirtelim ki, bahis konusu ettiğimiz vekilin nutkunda belirtilen Türk tezini de savunuyor ve Yunan adanın İngilterede kalması veya Türkiye'ye iadesi

ler. Yine İstanbul'da bulunan bir Mensucat Fabrikasının Ağustos günü aldıkları yevmiyelerini Kıbrıs Türktür Cıdılar. (57).

5. Londra Konferansı ve 6/7 Eylül Olayları :

29 Ağustosta Londrada Üçlü konferansın açılması basınında da Türk tezini destekleyen bir kampanya a Atay, Kıbrıstan sonra Yunan emperyalizminin gözlerini larına çevireceğine işaret ederek, «Yarın Türkiyenin dü rak verilmesi bizim için en büyük tehlike olan bütün ele almamaklığımız, vazifemize hiyanet etmek olur» d İstanbul'da, Yunanistanın Kıbrıs meselesini ortaya atm laşmasının kurmuş olduğu sistemi yıkmış olduğunu b böyle Kıbrıs doğrudan doğruya Türk vatanının ayrıl diyordu (59).

Londra Konferansındaki Türk tezi, konferansın 3 oturumunda, Türk delegasyonu başkanı Devlet Vekili leti vekili Fatin Rüştü Zorlu tarafından açıklandı. Tez dayanıyordu (60) :

1) Adanın Türkiyenin savunması ve güvenliği b «Türkiyenin, bir harp vukuunda müdafaa kuvvet ve k ni Kıbrısı hesaba katmaksızın düşünmek bile imkânsı Kıbrısın idaresinin 1878 de İngiltereye devrinin dahi dığını belirtmiştir (61).

2) Kıbrıs meselesi ancak Türkiye ile İngiltere ara

4) Yunanlılar tarafından ileri sürülen, Türkiyenin I. Dünya Savaşı ile Kıbrıs üzerindeki bütün haklarından feragat ettiği bir mesnet bulamaz. Zira, Türkiye, Osmanlı İmparatorluğu parçalarla tamamen ilgisini kesmiş değildir. Şöyle ki : Lozan'ın 16 ncı maddesi, Osmanlı İmparatorluğundan ayrılan devletlerin kadderatının «alâkadarlar tarafından tâyin edildiğini» beyan etmektedir. Halbuki o zaman müttefiklerin teklif tasarısında bu ibare mevcut olmayıp, «Türkiye bu arazi ve devri, istikbali veya herhangi diğer rejimi hakkında alınacak mukarreratı tanır ve kabul eder» deniyordu. Lozandaki Yunanlılar, bunu kabul etmemiş ve şöyle demiştir : «Türkiyeden alınacak mukarreratı tanıması ve kabul etmesi isteniyor. Şu halde Türkiye, Türkiye mahiyetini ve şumulünü bilmediği mukarreratı kabul etmek taahhüdüne giremez». Görülüyor ki, Türkiye Lozan'ın 16 ncı maddesinin kesilmesini kabul etmemiştir (64).

5) Türkiye, Kıbrıs meselesi diye bir meselenin mevcut olmadığını iddia etmek istememektedir. Çünkü, böyle bir mesele kabul edilirse bütün Lozan sisteminin değişmesi icap edecektir ki, o zaman da bir takım haklı taleplerde bulunacak ve bu da Yunanlıların çıkarıdır (65).

6) Kıbrıs, coğrafi bakımdan Anadolunun bir devamıdır. Nitekim tarih içinde Anadoluya hâkim olan medeniyetler Kıbrıs da hâkim olmuşlardır (66).

7) Keza, Adanın ekonomik bünyesi de onu Anadolu ile bağlar (67).

8) Stratejik sebeplerle de Kıbrıs adası Türkiye için

muhasara etmiş olacaktır. Hiçbir memleket bütün emr dost ve müttefik olursa olsun, tek bir devlete bağıyan

9) Self - determination prensibi, her zaman her ye kün olan bir prensip değildir. Bu prensibin uygulan önemli faktörler rol oynamaktadır. Bunu göstermek Charles Rousseau, Charles Crozat ve Eagleton gibi müelliflerinin fikirlerinden örnekler alınmıştır. Diğer t çoğunluğu İsveçli olan Aland adaları Finlandiyaya, a ğu Türk olan Batı Trakya da Lozan Andlaşması ile Yu mıştır. Hattâ Lozan konferansı sırasında Venizelos, s prensibinin, bir toprağın bir devlete verilmesi için dan bir prensip teşkil edemiyeceğini de söylemiştir (70).

10) Kıbrıs muhtariyet verilmesi meselesine gelin jimin uygulanmasına geçmeden önce, Yunan hüküme kilisesinin tahrik etmiş olduğu asayişsizliği gidermek v sağlamak gerekir. İkinci olarak, böyle bir rejimde, mukadderatı, can ve mal güvenliği ve hakları garant dır (71).

11) Nihai Türk Görüşü : Kıbrısta statükonun n Yani İngiltere adadan çekilmemelidir. Eğer bu statü Türkiyeye iade edilmelidir (72).

Ana noktaları bu olan Londra Konferansındaki Tür kamu oyu tarafından hararetle desteklenmiştir. Kıbrıs başkanı Hikmet Bil, 2 Eylûl 1955 de verdiği bir de Türk tezinin Türk milletinin fikrinin ifadesi olduğunu

bağlıyamayız biz» diyordu (75). Falih Rifki Atay da «Yunanistan Anadolunun pek tabii savunulma dâvasını taya atmıştır. Kızıl blok tehlikesinin eşğinde yaşayan, uzak geleceğini ehemmiyetle ilgilendiren bu dâvayı haf *Hürriyet* gazetesi de, İngilterenin Kıbristan çekilmesile tarık'da da tutunamayacağını, böyle bir halde Türkiye Bağdat Paktlarile üzerine aldığı vazifeleri yerine getirenistaki hak ve hakimiyetini tekrar sağlamasının zaruri yordu (77). *Milliyet* gazetesi de, «Türk Tezi bir Şahes yazısında, «İngiltere bütün haklarımızdan bir veya bir Yunanistanın Kıbrıs meselesinde söz hakkı olduğunu ka ye yazıyordu (78). Profesör Ahmet Şükrü Esmer de, «K adalar Türkiyeye geri verilmelidir. Bundan böyle parola Adalar ve Anadolu bir bütündür» diyordu (79). *Zafer* yazıyordu : «İngiltere, adayı idaresi altında tutmak ka göre, anlaşılmaya ancak Türkiyenin asgari şart olarak il tükonun devamı esasında varılabilir» (80). *Vakit* gazetes tükosunun bozulması halinde, yepyeni ve enteresan b atıyordu : «Kıbrısta Lozan muahedesinin hükümlerine bozulacak olursa, o zaman adanın hukukî durumu bu velki şartlara dönmüş olur ki, bu takdirde Türkiyenin yeni talepler olacaktır. Oniki ada ve Batı Trakyadan rumlarının durumları da konferansın müzakere konusu o

Görülüyor ki, Londra Konferansı, Türk kamu oyunu aleyhtarlığının belirmesine vesile vermiştir. 24 Ağustosta de sert bir durum takınması, Türk kamu oyunun his v bütün cıplaklığı ile ortaya çıkması sonucu...

sile büyümüş ve mahiyetini de değiştirerek, bir tahrip ve tahribatı haline gelmiştir. Tahrip hareketlerinin en çok Beyoğlu'na mesî, bazı bakımlardan üzerinde durulacak bir noktadır. Bu kadar genişlemiştir ki, gecenin geç saatlerinde güçlkle kâinât nabilmiştir. Bu da ayrıca dikkati çeken bir noktadır. Diğer şehirlerde aynı mahiyette olaylar İzmirde de vukubulmuş üçüncü bir enteresan noktadır.

7 Eylûlde hükümet tarafından yayınlanan ve olayları «lâket» olarak vasıflandıran bir tebliğde, olayların sebepleri gösteriliyordu : Aylardanberi Türk kamu oyunda hâsıl olan heyecan, Selânik suikastı ve gösterilerde komünist tertipleri. Aynı gün yayınlanan başka bir hükümet tebliğinde de, İstanbul'da Ankarada sıkı yönetim ilân edilmiştir (83). Yine aynı gün tarafından yayınlanan bir tebliğ ile, hükümetin sıkı yönetim sebebiyle, Anayasanın 86 ncı maddesi gereğince, T. B. M. M. için olağanüstü toplantıya çağırılıyordu (84).

6/7 Eylûl olayları Türk kamu oyunda derin bir etki uyandırdı. Olaylar hiçbir veçhile tasvib edilmedi. Aylardır kette şiddetlenmiş olan millî heyecan üzerinde soğuk bir duş tesiri yaptı. C. H. P. Genel Başkanı İsmet İnönü verdiği bir demeçte, olayı «çok esef ve elem verici» «bir kâinât olarak vasıflandırıyor (85). C. H. P. Genel Sekreteri K. T. E. Eylûlde İzmirde verdiği bir demeçte, «Bu mahiyetteki olaylar tarih ve boyunca edindiğimiz ve hele büyük inkilâpları yapıcı medenî vasıflarımızla kabili telif değildir» diyor.

Kıbrıs Türktür Cemiyeti, İstanbul olayları dolayısıyla kapatılmış ve Cemiyetin başkanı Hikmet Bilgi (90). Bu Cemiyetin 7 Eylûl sabahı gazetelerde çıkan bariyle diğer demeç ve tebliğlerden çok farklıdır. Olan bu tebliğde, İstanbul olaylarına uzaktan veya yoktur (92). Bu konuda herhangi bir üzüntü de ifade. Tebliğ, esas konu olarak, Selânikteki bomba olayını eleştirerek, doğrudan doğruya Yunan hükümetini sorumlu tutan hükümetinin tertibi saymakta ve Yunanlılara ahlâkî olarak eleştirilmekteydi. Tebliğde, Selânik olayı, «bardağı taşıyamayan» olarak vasıflandırılmaktaydı.

Türk basını da 6/7 Eylûl olaylarını tasvib etmenin zorunluluğunu belirtmiştir. Türk basınının bu konudaki tutumuna bakıldığında, hükümet tebliğinin tefsirine uymaktadır. Türk basını, olayın sebebini üç noktada topluyordu: Yunanlıların Kıbrıs'ta baskıcı durumları ve bunun Türk kamu oyu üzerindeki etkisi; Atatürk'ün doğduğu eve bomba atılması; ve nihayet, sınırlı hislerle yapılan bir gösteriyi tahrik ve istismar etmeleri. Bu itibarla beraber, 6/7 Eylûl olaylarının, Türkiye'nin gerek iç gerekse milletlerarası durumuna büyük ölçüde zarar verdiğinde da Türk basını hemen hemen ittifakla

Türkiye Büyük Millet Meclisinin 12 Eylûl 1955 kararıyla gelince, hükümet başkanı Menderes, vermiş olduğu

(90) İstanbul Örfî İdare 2 No. lu Mahkeme Adli Kararı hakkında yapılan tahkikat, olayların tahrikinde etkin olan Türktür Cemiyeti mensuplarını suçlu görmüştür ki, bu tahkikat Hikmet Bilgi de vardır. Adı geçen âmirlikçe hazırlanan

olayları tahlil etmiş, hükûmet kuvvetlerinin duruma üzerine düşeni yaptığını belirtmiş ve olayın sebepleri Ağustos katliâm haberlerinin Türk kamu oyunda uyandırdığı Selânik olayını ve nümayişler sırasında «bir takım muzir faaliyetleri» ni göstermiştir. Başvekil bu nutkunda, pılacağından hükümetin haberi olduğunu, lâkin tahri birdenbire patlak verdiğini söylemiştir. Devlet Vekili ve cısı Fuat Köprülü de, aynı gün Mecliste verdiği nutkun üzerinde durmuştur (95).

Hükümetin bu demeçlerine mukabil, C. H. P. Li yaptığı konuşmada, olayları yine «millî bir felâket» olarak tanıtan sonra, gerekli tedbirlerin alınmamasından hükümet ve şöyle demiştir : «6/7 Eylûl hâdiselerinin çok hazine edenlerin coşkun hissiyat ile değil, adetâ hiçbir mani mayan rahatlık ve kolaylık içinde işlerini gören insan meleridir» (96). C. M. P. sözcüsü Kırşehir Milletvekili olayları bir yabancı tertibi olarak gördüğünü söylemiş de tedbirsizlikle itham ederek şöyle demiştir : «Türk za kün olmayan bir atalet içinde kalmıştır. Dikkate şayan lerinin de tecemmuatı meneden kanun hükümlerinin k ettiği vazifeleri yaptıklarına dair hiçbir emareye rastla Başka bir C. M. P. Milletvekili, Osman Alishiroğlu da, « tahrikin, his ve heyecanın tesiri büyüktür» dedikten s ileri sürmüştür : «... İstanbulda bulunan hükümet erk alma vasıtalarına da mâlik olduğu halde, bu hâdiseder mıştır Kanaatimce bunu hükümetin lâkaydisinden bas

6/7 Eylül olayları Amerikan hükümetinde büyük olmuş *görünüyor. Amerikan Hariciye Vekili Foster Du* nan Menderes'e gönderdiği bir mesajda, pek de yun tonla, şöyle diyordu : «Türkiye ve Yunanistanın hürriy meleri ve daha büyük ölçüde sosyal ve ekonomik geli rına yardım etmek maksadile, Birleşik Amerika 1947 d gayretler sarfetmiştir. Biz bu yardımı, Türkiye ile Yun işbirliğine, nazik bir bölgede hür dünya için kuvvetli ğine kani olduğumuz için yaptık ve halen de yapmakt deten zayıflatıldığı takdirde, bunun neticesi çok ciddi leyh, halihazır anlaşmazlıkların işbirliğinizin müessiri memesini temin zımnında her türlü gayreti sarfetme ısrarla rica ederim» (101). Başvekil Menderes de, 20 E vabında (102), vukubulan olayların «gizli komünist teş surların» eseri olduğunu belirterek şöyle diyordu : «T tanla müşterek emniyet mevzuunda samimi surette te lunmaya daima büyük ehemmiyet atfetmiş olduğunu v hâdiselere rağmen dostluk ve ittifakta devam etmek daha teyid etmek isterim.».

Gerçekten, Türk hükümeti, 6/7 olaylarının gerek manevî zararlarını telâfi etmek ve bilhassa Türk - Yun ni düzeltmek hususunda geniş bir faaliyete başladı. E telim ki, biraz aşağıda göreceğimiz gibi, Kıbrıs konus değişmemekle beraber, Türk hükümetinin Yunanistan 24 Ağustos nutkunun havasından artık çok farklı idi.

6/7 Eylül olaylarında tahrip edilen dükkân ve m

Ajansına verdiği demeçte, 7 Eylûlden bu tarihe kadar nusu ettiğimiz yardım komitesinin 2736 kişi ile 3 mütelâfi ettiğini söylemiş ve diğer taraftan, vergi mükelleflerini ramış oldukları zararların, vergi indirimleri için nazara alınmasını da ilâve etmiştir (107). Maddî zararların telâfisi birler, 1956 yılında da devam edecektir.

Diğer taraftan, 6/7 Eylûl olayları dolayısıyla Dahişlik Gedik 10 Eylûlde istifa etti. Dahiliye Vekâleti de yayınladığı bir tebliğde, 6/7 Eylûl olaylarını tahkik etmek için komisyon kurduğunu bildirmiştir (108). Millî Müdafî 7 Eylûlde yayınladığı bir tebliğ ile, İstanbuldaki askerlerden ihmalleri görülen Korgeneral Vedat Garan, Korgeneral ve Tuğgeneral Nedim Erensoy'un haklarında yapılmış işlemlerle işten el çektirildiklerini bildirmiştir (109).

Başvekâlet Müsteşarı Ahmet Salih Korur da, 15 Eylülde Patriği Athenegoras'ı ziyaret ederek, Başvekîl'in üzüntüsünü ifade etmiş ve Patrik de hükümetin yakınlığını minnet ve şükranlarını ifade etmiştir. (110).

Türk Hükûmeti, Türk - Yunan münasebetlerini gayrette bulunmuştur. İzmir'deki olaylar esnasında Yunanistan'da tahribata uğramıştı. İzmir Valiliği, Yunan konsolosluğuna tahsis etmiş ve 24 Ekim günü bu binaya bayrak çekilmiştir. Bu merasimde bir Türk ihtiram kıtası bulundu. Türk Hükûmeti adına Münakalât Vekili Muammer Çavuşoğlu iştir. Vekil Çavuşoğlu, bu merasimde verdiği nutukta, Türk hükûmetinin Türk - Yunan dostluğuna verdiği önemin

olarak özür dileme âdeti vardır. Özür dilemenin ölçüsü rece nazik bir takdir meselesidir. 24 Ekimde İzmir'de milletlerarası hadiselerde emsali görülmemiş derecede dedir. Haksız ve mubalâğalı merasim usulleri milletimi zararlı olmuştur» (113).

6. 1955 Yılıının Sonu :

1 Kasımda, Reisicumhur Celâl Bayar, T. B. M. M. 6/7 Eylül olayları ile başlamış ve bu olayları 1955 yılının «çirkin kası» olarak vasıflandırmıştır. Reisicumhur, bu «çirkin» olarak, Selânikde Atatürk'ün doğduğu eve ve konsoloda bomba olayını göstermiş ve bu çeşit olayların bir daha müsaade edilmeyeceğini söylemiştir (114). Nutkunun kısmında da, Reisicumhur, Türk - Yunan münasebetleri söylemiştir : «İki milletin yüksek menfaatleri, onların geçinmelerini ve dost olmalarını icap ettirmektedir. Tümen ayrılmak fikrinde değildir. Yunanistanın da aynı yenden büyük memnuniyet duyacaktır» (115). Türkiyenin Londra'ya da gayet kısa temas ederek, Türk tezinin Londra Birleşmiş Milletlerde açıklanmış olduğunu bildirmekle

Kasım ayı sonunda Türkiyede bir kabine buhranı. Bazı kabine üyelerinin suistimallerde bulunduklarına dair Grubunda yapılan ithamlar üzerine kabine 30 Kasım'da lıkda yeni kabineyi yine Adnan Menderes kurdu. Londra Türk delegasyonu başkanı olan Fatin Rüştü Zorlu yeni yanlar arasında bulunuyordu.

yağma ve tahrip edici karakterini meydana çıkarmış başvekilin, 6 Eylûl akşamı İstanbuldan ayrıldıkları ve haberleri almamış oldukları fârzedilmez. Demek Ha dıkları zamanki hadiseler ölçü içinde idi. Ancak Sa zaman ölçülerin kaçırılmış olduğuna hükmedilmiştir... ve hükûmetin bütün suçu, en hafif tarif ile şudur : V İstanbul ve İzmir sâkinlerinin emniyeti korunmamıştır. yakın mesuliyet ilişkisi olan ve hatta ağır suçlusu olma nan Bay Adnan Menderes'in tahkikata âmir ve hâkim olarak anormal, tehlikeli derecede yanlış bir yoldur.. tından vahim bir surette mesul olan Bay Adnan Men başından ayrılması lâzımdır» (117). İnönü Kıbrıs konu bizim hayatî ehemmiyet mevzuumuzdur. Vaktile bu giltereye bırakıldı. Bugün gene bu hayatî ihtiyaç onı kalmasını icap ettirdiğine kaniiz» (118), diyordu ki, bu rıs konusunda hükûmet ile muhalefet arasındaki mutala oluyordu.

İnönü'nün bu tenkitlerine mukabil, Başvekil Ad «Eğer vaktile Oniki adanın stratejik ve jeopolitik eh dan bazı tedbirler alınmış olsaydı, Kıbrısın bugünkü ve stratejik bakımından bu derece ehemmiyet arzetmezdi. Burada kullanılan «vaktile» tâbiri, şüphe yok ki, İtalya de imzalanmış olan ve Oniki adayı Yunanistana bıraka sının hazırlanma devresi olan 1946 yılına ait bulun Boğazlar ve Doğu illerimiz üzerindeki Rus isteklerinin hâkim olduğu bir devirdir. Böyle bir atmosferde, Oni mümkün olup olmucağı veya istendiği takdirde Türk

2. Türkiyedeki rum azınlığın âtisi hakkında temin
 3. 6/7 Eylûl suçlularının cezalandırılması.
 4. Balıkçılık hakkında daha önce yapılmış buluna
- zer yeni bir anlaşmanın yapılması.

Bu isteklere bakıldığı takdirde, XIX, yüzyılın bısında, Balkan meseleleri veya azınlıklar meseleleri dola diğer Avrupa devletleri tarafından Osmanlı Devletine ki talepleri hatırlamamak imkânsızdır :

Hariciye Vekâleti Matbuat Bürosu'ndan 21 Aralık tebliğ bu istekleri teker teker ele alarak cevaplandırıyor. şahsî kanaatimiz odur ki, adetâ bir şantaj mahiyetinde Hariciye Vekâletince verilen cevap hareketin lâyet olmamıştır. Bunun da sebebinin, herşeye rağmen Türk - Yunan münasebetlerini yeni bir şertleşme yolu susundaki endişesi olduğunu sanıyoruz. Hariciye Vek sonuçlanıyordu : «Türkiye Hükûmeti, bu hâdiselerin terilmesine, onun hakiki mahiyeti ile kabili telif olma takım siyasî istismarlara mevzu yapılmasına asla riza giye Hükûmetinin şimdiye kadar ızhar ettiği hayırhah hislerinin Yunan hükûmetinde hâkim olmasını bekler».

7. Sonuç :

1955 yılında Kıbrıs konusunda Türk Kamu oyunun metnin davranış gelişmelerini şu anahatlarla çizmek n kamu oyu, Londra konferansına kadar olan devrede, da ğu gibi, Kıbrıs meselesine karşı yoğunluğunu arttıran tir Türk kamu oyunun Yunanistan'a karşı olan durum